

Rozšířený přehled základních témat a terminologie

I. Obsah a cíle předmětu dle platných školských dokumentů

Čtení a literární výchova na 1. stupni základní školy v pojetí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání: terminologie RVP ZV ve vztahu k terminologii oboru; otázky struktury cílů dle RVP ZV – cíle literárního vyučování ve vztahu k vzdělávacímu oboru, oblasti a klíčovými kompetencím; literární výchova v RVP ZV a ŠVP ZV (očekávané výstupy a učivo a možnosti jejich konkretizace v učebních osnovách); literární výchova v kontextu průřezových témat a potenciální integrace předmětů.

II. Čítanka jako základní učební materiál

- čítanka jako typ didaktického textu - obsah a jeho struktura (literární druhy, žánry, aktuálnost, tematika, axiologická složka, ilustrační složka apod.), didaktická vybavenost (informativní prvky, aparát řídicí, aparát orientační)
- čítanka jako didaktický textový komplex (pracovní sešity, audiovizuální pomůcky), doplňkové didaktické texty (metodické příručky)
- čítanková tvorba - historie (počátky čítankové tvorby, tendence v čítankové tvorbě, jejich kontext) a současnost (autoři, nakladatelství, koncepce)

Typologie čítankových koncepcí:

1. antologie textů (např. nakl. Dialog, Scientia /2. - 4. ročník/)
  2. antologie textů a pracovní sešit (např. Alter /2.-5. ročník/, Prodos – Bařková, Mikulenková /2. a 3. ročník/)
  3. antologie textů a metodická příručka (např. Fortuna – Toman, Fraus /4. a 5. ročník/)
  4. antologie textů, pracovní sešit a metodická příručka (Prodos – Dorovská, Prodos – Mikulenková, Malý /modrá řada/, Fraus /2. a 3. ročník/)
  5. antologie textů s otázkami a úkoly (např. Fortuna - Žáček, SPN - Brukner, Didaktis, Nová škola /4. a 5. ročník/)
  6. antologie textů s otázkami a úkoly a metodická příručka (Jinan, Moby Dick, Nová škola /2. a 3. ročník/, Fraus, SPN - Čeňková)
- podoba a funkce čítanek (učebnic) za nového kurikulárního stavu
  - adaptace učebních materiálů na konkrétní vzdělávací strategii předmětu
  - koncipování vlastních učebních materiálů

III. Didaktika čtení ve 2.- 5. ročníku základní školy

- naslouchání
- čtení a jeho druhy: hromadné, sborové, paralelní, přípravné, tiché, studijní
- základní znaky čtenářského výkonu: správnost, uvědomělost, plynulost, výraznost /související pojmy: analýza, syntéza, orientace v textu, rychlost, tempo, přízvuk slovní a větný, síla, výška, barva hlasu/
- průběžná diagnostika, hodnocení čtenářského výkonu, klasifikace

- komplexní diagnostika, diagnostické prověrky (příprava, průběh, záznam výsledků - čtenářský list, čtenářský arch - vyhodnocení)
  - etapy rozvoje čtenářských dovedností
  - čtenářské nedostatky žáků mladšího školního věku, práce se zaostávajícími čtenáři, vývojové poruchy čtení (učení)
- /související pojmy: čtení nesprávné (záměna, přidávání, vynechávání, přehazování, komolení hlásek, slov, slabik), čtení neplynulé (hláskování, slabikování, dvojí čtení, nefunkční pauzy, opakování), čtení nevýrazné (intonace, frázování, modulace síly, tempa, výšky, barvy hlasu, dechová ekonomie), čtení neuvědomělé (příčiny, náročnost textu, zájem), nesprávné čtecí návyky/
- věcné porozumění čtenému (rozvoj čtení s porozuměním, způsob kontroly porozumění) a hlubší porozumění sdělením uměleckého textu, čtenářská gramotnost

Požadavky na zápočtovou práci

Požadavek k zápočtu: Teoretické zhodnocení některé ze současných čítanek pro vyšší ročník primární školy (2. -5.) obsahujících řídicí aparát (otázky, úkoly k textům, metodickou příručku apod.), a to z hlediska jejího obsahu i didaktické vybavenosti. Uvedeno bude také hodnocení fungování učebnice v praxi (vlastní, nebo jiného vyučujícího). Samozřejmostí je uvedení přesných bibliografických údajů zvolené učebnice.

Požadovaný rozsah: minimálně 3 strany A4

Pomocná osnova pro teoretické hodnocení učebnice:

- I. Základní parametry čítanky (celkový rozsah, zastoupení poezie/prózy, délka ukázek...)
- II. Základní strukturní komponenty a subkomponenty (obsah a didaktická vybavenost učebnice)
  - a. Aparát prezentace obsahu
    - i. Verbální komponenty – ukázky (zastoupení české/světové literatury, aktuálnost – doba vzniku – ukázek, zastoupení jednotlivých literárních druhů a žánrů ...); doplňkové texty (medailonky autorů, výklad pojmů, úvodní slovo k jednotlivým oddílům apod.); informativní prvky (výslovnost cizích slov, výklad méně známých reálií apod.)
    - ii. Obrazové komponenty – typ ilustrací (originální/doplňkové)
  - b. Aparát řídicí (množství, zařazení a základní typy otázek a úkolů)
  - c. Aparát orientační (obsah, rejstřík, struktura učebnice-rozdělení do oddílů)